

Utbildningsdepartementet

Yttrande Skärpta villkor för friskolesektorn - ytterligare förslag (SOU 2025:123)

Dnr U2026/00023

Sammanfattning

Skolverket tillstyrker utredningens förslag, med vissa kommentarer.

Skolverkets synpunkter

10. Förslag om villkor och förbud för aktörer med bristfälligt huvudmannaskap

Skolverket tillstyrker förslagen i kapitlet i sin helhet och vill särskilt yttra sig över ett av förslagen nedan (se avsnitt 10.5).

Förslagen om skärpta villkor för olämpliga ägare och ägarbyten svarar väl mot direktiven, och kan försvåra för oseriösa aktörer att etablera sig och utöka sin verksamhet inom skolväsendet, vilket kan leda till höjd kvalitet i utbildningen.

Skolverket har i flera rapporter skildrat och delat den problembild som beskrivs av utredningen.¹ I *Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet 2026* som publicerades i mars konstaterar myndigheten att det är problematiskt att det i dagsläget är svårt att få en tydlig överblick över vem som äger en förskola eller skola och tar del av offentliga medel, inte minst utifrån ett säkerhets- och beredskapsperspektiv. I rapporten pekar Skolverket också på utmaningar med att enskilda huvudmän kan utöka sin verksamhet utan förnyat tillstånd trots att de tidigare fått avslag vid tillståndsansökan med anledning av allvarliga eller återkommande brister i redan befintlig skolverksamhet. Myndigheten lyfter även utmaningarna med bristande tillståndsprövning och tillsyn av enskilda förskolor

¹ Skolverket (2024) Enskilda huvudmän i grund- och gymnasieskolan, Skolverket (2025) Enskilda huvudmän i förskolan samt Skolverket (2026) Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet.

och menar att det är bekymmersamt, inte minst eftersom det riskerar att leda till att barn i förskolan inte får den utbildning som de har rätt till.²

10.5 Utökat tillsynsansvar

Skolverket tillstyrker förslaget med en kommentar.

Skolverket instämmer i att tillsynsansvaret bör omfatta bestämmelserna om förvärvsförbud och upplysningsplikt. Skolverket kan samtidigt konstatera att det idag finns brister i kommuners tillsyn av fristående förskolor, och att förslagen skulle göra tillsynsupdraget ännu mer omfattande och komplext.³

11 Förslag om en ändamålsenlig process för godkännande som huvudman

Skolverket tillstyrker förslagen i kapitlet i sin helhet och vill särskilt yttra sig över förslagen i valda avsnitt nedan.

11.5.1 Belägenhetsadress och antalet elever ska framgå av beslut om godkännande och beslutet kan förenas med ytterligare villkor

Skolverket tillstyrker förslaget med följande kommentar.

Skolverket instämmer i behovet av en förändrad och förtydligad reglering för att bestämmelserna ska uppfylla sitt syfte. För gymnasiala utbildningar är högsta antal utbildningsplatser vid respektive program och, i förekommande fall, inriktning viktigt för att stärka förutsättningarna för att dimensionerings- och planeringsreformen ska kunna få fullt genomslag.

Skolverket instämmer i behovet av en möjlighet för enskilda huvudmän att i undantagsfall kunna ansöka om ändringar av befintliga godkännanden utanför ordinarie ansökningsförfarande (s. 225 i betänkandet). Att huvudmannen först tar emot elever vid en oförutsedd tillströmning av elever, och får avvakta tillsynsmyndighetens besked om huruvida det finns skäl att avstå från att besluta om sanktionsavgift bör enligt Skolverket av rättssäkerhetsskäl i största möjliga mån undvikas (jfr betänkandet s. 229).

Skolverket delar utredningens bedömning om att regeringen bör utreda om rätten att bedriva resursskola ska regleras genom Skolinspektionens beslut om godkännande.

² Skolverket (2026) Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet, s. 65-68.

³ Riksrevisionen (2025) Likvärdighet i förskolan - statens stöd, uppföljning och tillsyn. Skolverket (2026) Skolverkets bedömning av läget i skolväsendet.

11.5.2 Sanktionsavgift när en huvudman bedriver verksamhet utanför godkännandet

Skolverket tillstyrker förslaget med en kommentar.

Det är enligt Skolverket bra att det föreslås att tillsynsmyndigheten ska avstå från att besluta om sanktionsavgift om det är uppenbart oskäligt. Utifrån rättssäkerhetsskäl behöver det dock vara tydligt för den enskilde om den kan utöka sin verksamhet i en viss situation, exempelvis på grund av oförutsebara elevströmmar. (Se kommentar under avsnitt 11.5.1.)

12.1 Ikraftträdande

Skolverket tillstyrker förslaget.

12.2 Belägenhetsadress och antal elevplatser ska framgå även av befintliga godkännanden

Skolverket tillstyrker förslaget med en kommentar.

Skolverket instämmer i att det bör införas övergångsbestämmelser som innebär att villkor om högsta antalet utbildningsplatser ska tillämpas även på enskilda som före ikraftträdandet har godkänts som huvudmän, samt att detta ska grunda sig på antalet elever vid skolenheten och i förekommande fall vid program eller inriktning. Myndigheten vill dock understryka vikten av att regeringen närmare överväger vad som är relevant utgångspunkt för att beräkna antalet elevplatser för befintliga godkännanden. Detta inte minst utifrån dels den demografiska utvecklingen som nu innebär minskande barnkullar, dels särskilt för gymnasieskolan i relation till planerings- och dimensioneringsreformen. Detta då den första omgången planeringsunderlag publicerades av Skolverket hösten 2023 och kraven förenade med reformen i skollagen tillämpas från och med 1 juli 2025.

På Skolverkets vägnar

Christina Månberg
Vikarierande generaldirektör

Rebecka Pomeroy
Jurist

Handlingen är beslutad i Skolverkets
elektroniska ärende- och
dokumenthanteringssystem av:
Christina MånbergI (Signerare) den
2026-05-13
Rebecka Pomerling (Signerare) den
2026-05-13.

I ärendets slutliga handläggning har även vikarierande överdirektör Tommy
Lagergren, rättschef Erik Janzon och vikarierande enhetschef Anna Sundborg
deltagit.